

علیرضا موتفاقی/تهران، ایران

«ایران» وضعیت مناسب‌سازی فضای شهری برای تردد معلولان را بررسی می‌کند

تردد پر توقف در شهر

وزیر کشور تأکید کرده است که تمام استانداران در حوزه معلولان مشاور داشته باشند

سید افشین‌فر
خبرنگار

وقتی حرف از مناسب‌سازی شهر به میان می‌آید همه ذهن‌ها به سمت افراد دارای معلولیت می‌رود؛ به سمت کسانی که روی ویلچر نشسته‌اند و با سختی در شهر تردد می‌کنند، اما مناسب‌سازی فقط برای افراد دارای معلولیت نیست، هر شهروندی برای تردد در شهر به مناسب‌سازی نیازمند است. وقتی که نمی‌توانیم کالسکه کودک مان را در پیاده‌رو به حرکت در آوریم و با «دستک‌های» مزاحم برخورد می‌کنیم، یا وقتی از شدت زانو درد توان بالا رفتن از پله را برای انجام کار بانکی مان نداریم... یعنی اینکه ما همه با مسأله «مناسب‌سازی شهر» مواجه هستیم، بر اساس آمار، سالانه ۲۵ هزار نفر در کشور بر اثر تصادف‌های جاده‌ای دچار آسیب‌های نخاعی و معلولیت می‌شوند. همچنین به اذعان کارشناسان، جامعه ما به سمت سالمندی حرکت می‌کند و این لزوم توجه بیشتر به مناسب‌سازی فضا و محیط شهری را می‌طلبد. موضوع مناسب‌سازی از سال‌های دهه ۷۰ در کشور مان مطرح شد. این کار را با همسطح کردن خیابان‌ها و ایجاد رمپ در ورودی ادارات و بانک‌ها و... آغاز کردند و موضوع مناسب‌سازی در منازل برای افراد معلول، مثلاً در خصوص سرویس بهداشتی، حمام ورودی‌ها، مورد توجه قرار گرفت. سال ۱۳۸۳ قانون جامع حمایت از معلولان به تصویب رسید و ماده ۲ آن به موضوع مناسب‌سازی اختصاص داشت. حتی در بازنگری این قانون در سال ۹۷ مهم‌ترین بند این قانون یعنی فصل دوم که به بحث مناسب‌سازی محیطی برای افراد دارای معلولیت اختصاص داشت مجدداً مورد تأکید قرار گرفت. از سال ۱۳۹۳ تا کنون ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور و دبیرخانه این ستاد نیز در سازمان بهزیستی تشکیل شد و جلساتی را برای بررسی و تهیه ضوابط مناسب‌سازی به‌صورت دوره‌ای برگزار می‌کنند. خروجی هر جلسه هم مصوبات متعددی است که منتشر می‌شود با این همه اما وضعیت مناسب‌سازی شهری هنوز با استانداردها فاصله دارد.

■ ضعف در نظارت و اجرا مشکل اصلی مناسب‌سازی است

مانی رضوی‌زاده دارای معلولیت حرکتی از فعالان مدنی حوزه مناسب‌سازی افراد دارای معلولیت است که سال‌ها در این زمینه کار کرده است. او به «ایران» می‌گوید: اولین ضوابط معماری و شهرسازی در کشور مان مصوب سال ۶۸ است البته تا کنون سه بار مورد ویرایش قرار گرفته است اما بیش از ۳۰ سال از این ضوابط گذشته، در حالی که نیازمند نسخه‌ای واحد، مدون و جدید هستیم. رضوی‌زاده که در خیابان به سختی با ویلچر تردد می‌کند با بیان اینکه متأسفانه بسیاری از همین اصول و ضوابط هم به‌درستی اجرا نمی‌شود، می‌گوید: در خیابان می‌بینم که مثلاً رمپ هست ولی از شیب استاندارد ی برخوردار نیست، یا مثلاً موزاییک‌های برجسته برای نابینایان کار گذاشته شده است اما به درستی و روی اصول چیده نشده‌اند. همه این موارد به این دلیل است که در بحث نظارت‌های فنی قوی عمل نمی‌کنیم و در مرحله اجرا هم

وزیر کشور هم در جلسات حاضر بوده‌اند ولی کمتر دیده‌ایم که وزارت کشور اقدام به بازخواست دستگاه‌ها و نهادهای خاطی در امر مناسب‌سازی کند.

این فعال حوزه مناسب‌سازی در ادامه با بیان اینکه در همه جای دنیا یک‌سری استانداردهای ملی و استانداردهای محلی دارند، تأکید می‌کند: متأسفانه ما از طرف هر ارگان، گروه و دسته‌ای اصول و استانداردهای خاصی داریم. در حالی که نخست باید یک‌سری استاندارد ملی و کلی تعریف کنیم و استانداردهای محلی تعریف شده‌ای را به هر شهر اختصاص دهیم که وظیفه تهیه و اجرای آن بر عهده شهرداری همان شهر باشد اگر این اتفاق بیفتد نظارت‌ها جدی‌تر خواهد شد.

■ فرهنگسازی از قانون‌نویسی مهم‌تر است
جواد محمدی نایب‌است او در خصوص وضعیت مناسب‌سازی به «ایران» می‌گوید: در بیشتر مواقع، حتی معابری هم که مناسب‌سازی شده‌اند برای معلولان خطر آفرین می‌شوند. شیب تند برخی از معابر که به‌عنوان مناسب‌سازی برای معلولان و جانبازان ساخته شده آنان را به مشقت می‌اندازد و از سوی دیگر گاه در پیاده‌رو برای معلولان در نظر گرفته شده شاهد نصب تیر چراغ برق، ایجاد کیوسک مطبوعاتی، فعالیت دستفروشان یا توقف خودرو هستیم. از سوی دیگر معلولان به هنگام تردد در خیابان با چاه‌ها و دریاچه‌های دفع آب‌های سطحی بسیاری مواجه می‌شوند که فاقد سرپوش است که منجر به حادثه بویژه برای معلولان نابینا می‌شود که گاه این اتفاقات جبران‌ناپذیر خواهد بود. البته شهرداری هم مقصر نیست. وقتی تماس می‌گیریم می‌گویند مثلاً سرپوش گذاشته‌اند ولی وقتی دزدیده می‌شود کاری از دست‌مان بر نمی‌آید.

وی از نبود مناسب‌سازی استانداردها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات معلولان یاد می‌کند و می‌گوید: مناسب‌سازی در بسیاری از معابر و ادارات انجام نشده و یا اگر هم صورت گرفته غیراستاندارد است و زمینه بحث اجرا به میان می‌آید، مشکلات شروع می‌شود. متأسفانه موازی‌کاری‌های زیاد باعث می‌شود تا نامه‌نگاری‌ها و بوروکراسی اداری شکل بگیرد. همین گردش کارها نقطه ضعف اصلی در اجرای پروژه‌هاست. بعد می‌بینیم که در بحث نظارت هم سازمان بهزیستی که متولی نظارت کلان است این حوزه را به معاونت توانبخشی ارجاع داده که عملاً قدرت اجرایی ندارد. وی ادامه می‌دهد: وزیر کشور

به‌عنوان رئیس ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور مهم‌ترین رکن جلسات ستاد است. در واقع وزارت کشور این قدرت را دارد که هماهنگ‌کننده بین دستگاه‌ها باشد و در صورت کوتاهی دستگاه‌ها می‌تواند آنها را مورد بازخواست قرار دهد. هر چند در همه جلسات ستاد مناسب‌سازی، معاون

جدی نیستیم.

وی با تأکید بر اینکه از سال ۹۸ جلسات ستاد مناسب‌سازی مرتب برگزار می‌شود، می‌گوید: در کشور مان به لحاظ دستورالعمل و ضوابط هیچ کمبودی وجود ندارد، اما وقتی بحث اجرا به میان می‌آید، مشکلات زیاد باعث می‌شود تا نامه‌نگاری‌ها و بوروکراسی اداری شکل بگیرد. همین گردش کارها نقطه ضعف اصلی در اجرای پروژه‌هاست. بعد می‌بینیم که در بحث نظارت هم سازمان بهزیستی که متولی نظارت کلان است این حوزه را به معاونت توانبخشی ارجاع داده که عملاً قدرت اجرایی ندارد. وی ادامه می‌دهد: وزیر کشور

به‌عنوان رئیس ستاد هماهنگی و پیگیری

مناسب‌سازی پروژه‌هاست. بعد می‌بینیم که در بحث نظارت هم سازمان بهزیستی که متولی نظارت کلان است این حوزه را به معاونت توانبخشی ارجاع داده که عملاً قدرت اجرایی ندارد. وی ادامه می‌دهد: وزیر کشور

به‌عنوان رئیس ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور مهم‌ترین رکن جلسات ستاد است. در واقع وزارت کشور این قدرت را دارد که هماهنگ‌کننده بین دستگاه‌ها باشد و در صورت کوتاهی دستگاه‌ها می‌تواند آنها را مورد بازخواست قرار دهد. هر چند در همه جلسات ستاد مناسب‌سازی، معاون

جدی نیستیم.
وی ادامه می‌دهد: بحث بعدی که در دوره‌های پیش از ازدواج همیشه محل بحث و اختلاف‌نظر است این است که باید دربارۀ گذشته افراد صحبت شود یا نه. پاسخ این است که حتماً باید دربارۀ گذشته افراد صحبت کرد. دربارۀ روابط گذشته، دربارۀ دانشگاه و رشته تحصیلی و... برای مثال بی‌گمان اولویت‌های کسی که در دانشگاه شریف درس خوانده با کسی که در ۲۵ سالگی به دانشگاه علمی-کاربردی رفته، تفاوت دارد. یا گذشته کسی که پدر و مادرش با هم رابطه خوبی دارند، با کسی که پدر و مادرش از هم جدا شده‌اند، متفاوت است؛ اما بخشی از این گذشته هم خط قرمز و حریم خصوصی آدم‌ها است.

وقتی گرفتار وسوساها و بدبینی‌ها و ذهن منفی آنها می‌شویم؛ چراکه این دو گروه می‌خواهند همه مسائل را در طول زندگی مشترک نیز از مسائلی که در شمار حقوق ما است، جرأت‌مندانۀ دفاع کنیم و بدانیم وقتی چیزی حق مسلم ما است، نیازی به پنهان‌کاری دربارۀش نیست. این مسائل را حتماً باید پیش از ازدواج مطرح کرد؛ یعنی هم باید بدانیم چه می‌خواهیم؛ هم بتوانیم آن را با طرف دیگر رابطه‌مان مطرح کنیم که در زندگی دچار دردسر نشویم.

وی ادامه می‌دهد: بحث بعدی که در دوره‌های پیش از ازدواج همیشه محل بحث و اختلاف‌نظر است این است که باید دربارۀ گذشته افراد صحبت شود یا نه. پاسخ این است که حتماً باید دربارۀ گذشته افراد صحبت کرد. دربارۀ روابط گذشته، دربارۀ دانشگاه و رشته تحصیلی و... برای مثال بی‌گمان اولویت‌های کسی

نگرانی از واکنش‌های ناکارآمد احتمالی همسرش، نخواهد وی از محتوای این گفت‌وگو مطلع شود. او در پاسخ به این پرسش که گوشی تلفن همراه برای همسران حریم خصوصی به شمار می‌آید نیز می‌گوید: این‌موضوع همواره محل اختلاف است. روانشناسی زرد به شما می‌گوید که گوشی همسران مثل مسواک و حریم خصوصی آنها است، اما در واقع ما امروزه به چشم

http://irannewspaper.ir

editorial@irannewspaper.ir

توجه

■ در کشور مان به لحاظ دستورالعمل و ضوابط هیچ کمبودی وجود ندارد، اما وقتی بحث اجرا به میان می‌آید، مشکلات شروع می‌شود. متأسفانه موازی‌کاری‌های زیاد باعث می‌شود تا نامه‌نگاری‌ها و بوروکراسی اداری شکل بگیرد. همین گردش کارها نقطه ضعف اصلی در اجرای پروژه‌هاست. بعد می‌بینیم که در بحث نظارت هم سازمان بهزیستی که متولی نظارت کلان است این حوزه را به معاونت توانبخشی ارجاع داده که عملاً قدرت اجرایی ندارد

■ متأسفانه بودجه خاصی برای مناسب‌سازی در نظر گرفته نمی‌شود و هر دستگاهی یا بودجه خودش این کار را انجام می‌دهد. مثلاً در وزارت کشور و شهرداری آن بودجه‌ای که برای خرید اتوبوس اختصاص داده‌ایم را برای مناسب‌سازی اتوبوس هم در نظر گرفته‌ایم

■ در بیشتر مواقع، حتی معابری هم که مناسب‌سازی شده‌اند برای معلولان خطر آفرین می‌شوند. شیب تند برخی از معابر که به‌عنوان مناسب‌سازی برای معلولان و جانبازان ساخته شده آنان را به مشقت می‌اندازد و از سوی دیگر گاه در مسیری که برای معلولان در نظر گرفته شده شاهد نصب تیر چراغ برق، ایجاد کیوسک مطبوعاتی، فعالیت دستفروشان یا توقف خودرو هستیم

و مشکلات به قوت خود باقی است، می‌گوید: متأسفانه بودجه خاصی برای مناسب‌سازی در نظر گرفته نمی‌شود و هر دستگاهی یا بودجه خودش این کار را انجام می‌دهد. مثلاً در وزارت کشور و شهرداری آن بودجه‌ای که برای خرید اتوبوس اختصاص داده‌ایم را برای مناسب‌سازی اتوبوس هم در نظر گرفته‌ایم.

معاون وزیر کشور در پاسخ به این سؤال که به نظر می‌رسد در بسیاری از مواقع ما قانون را داریم، مصوبه هم داریم، ولی قوه نظارتی وجود ندارد و کارها معمولاً در مرحله اجرا ناکام می‌ماند، می‌گوید: ستاد هماهنگی مناسب‌سازی کشور از جایگاه محکمی برخوردار است. ضمانت اجراهای قوی هم داریم، حتی برخورد‌های خیلی جدی هم در آن پیش‌بینی شده است اما با اینکه اهرم‌های زیادی داریم از آنها استفاده نکرده‌ایم یا با نگاه مسامحه مسائل را دنبال کرده‌ایم. باید در مقابل دستگاه‌های متخلف رویکرد قهری را هم به کار بگیریم، تا به حال فقط رویکرد ارشادی داشته‌ایم. در دولت سیزدهم این نگاه جدی برای پیگیری مطالبات افراد دارای معلولیت وجود دارد، شخص رئیس‌جمهور با این افراد جلسه داشته‌اند و تا کنون دو جلسه کمیته پیگیری قانون حمایت از حقوق معلولان با حضور معاون اول رئیس‌جمهور برگزار شده است. همه اینها یعنی دولت خیلی جدی به مسائل افراد دارای معلولیت ورود کرده است، به‌نظرم اجماع خوبی در این خصوص در دولت شکل گرفته و همه عزم خود را جزم کرده‌اند که مسائل و مشکلات این افراد مرتفع شود. حتی وزیر کشور تأکید کرده‌اند که تمام استانداران در حوزه معلولان مشاورینی داشته باشند از جنس حائز اهمیت اینکه در امر مشکلات این حوزه آشنا باشند و این به‌نظرم بسیار ارزشمند است. جمالی‌نژاد در پایان می‌گوید: نکته مهم دیگر این است که نیاز داریم تا اطلاعات بسیاری از سامانه‌ها را به‌روزرسانی کنیم. آمار این حوزه مربوط به سال ۱۳۹۵ می‌شود، بنابراین نیازمند

بازنگری آمار قبلی هستیم تا به‌هنگام تصمیم‌گیری بدانیم برای چه جمعیتی قرار است تصمیم‌گیری شود.

■ سامانه‌ای فاقد قدرت اجرایی
دبیرخانه هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور در سال ۱۳۹۵ سامانه‌ای به‌عنوان سامانه معبر را با شماره ۳۰۰۰۱۲۳۲۲ فعال کرد. این سامانه با هدف برقراری ارتباط دوسویه افراد معلول، جانباز و سالمند، زنان باردار با سازمان بهزیستی و برطرف کردن مشکلات و معضلات موجود در زمینه دسترسی آنها به معابر و اماکن عمومی برای تسهیل تردد این افراد ایجاد شد تا پس از دریافت نظرات و بررسی نیازهای اعلام شده، این دبیرخانه اقدامات لازم را برای مناسب‌سازی پیگیری کند، اما به نظر می‌رسد این سامانه برای درمیان گذاشتن مشکلات مناسب‌سازی کارایی لازم را ندارد

زیرا پیام‌های سامانه معبر به شهرداری ارجاع داده می‌شود و خودشان نیرو ندارند که مناسب‌سازی را انجام دهند. در واقع سامانه معبر فاقد قدرت اجرایی است. به اذعان کارشناسان حتی این سامانه برای بسیاری از جامعه هدف، ناآشناست و افراد نمی‌دانند با ارسال چه پیامکی، چگونه و اصلاً چه خدماتی را می‌توانند دریافت کنند؛ به همین دلیل است که بیشتر پیامک‌های ارسالی به این سامانه را مطالبات صنعتی و معیشتی تشکیل می‌دهند تا موارد مربوط به مناسب‌سازی! از این گذشته بسیاری از طرح‌های مناسب‌سازی در کشور به‌صورت آزمایشی اجرا می‌شود و به‌صورت یکپارچه نیست و در بسیاری از مواقع حتی نتایج نهایی طرح‌های آزمایشی هم منتشر نمی‌شود و طرحی آزمایشی نیمه‌کاره‌ها می‌شود. نکته حائز اهمیت اینکه در امر مناسب‌سازی محیطی آنچه که از اهمیت بالایی برخوردار است لزوم آموزش فرهنگ مناسب‌سازی است و در واقع همه چیز به بودجه و اعتبار مربوط نمی‌شود فقط کافی است برای همه شهروندان حق حیات اجتماعی قائل باشیم.

توجه

■ روشن است که در رابطه زناشویی هر یک از طرفین برای خود هویت و شخصیت مستقل دارند و زمانی که دو نفر تصمیم به زندگی مشترک می‌گیرند، باید بتوانند همراه با حفظ فردیت، قسمتی از زندگی خود را به اشتراک بگذارند، اما این اشتراک صدرصد نیست. در زندگی مشترک، افراد نیازمند یک حریم شخصی و خصوصی نیز هستند؛ چراکه وجود این فضای شخصی، به اندازه در کنار یکدیگر بودن، به همزیستی رابطه زناشویی کمک می‌کند

موشکافی کنند و بیش از حد متعارف وارد حریم طرف مقابل می‌شوند. وی در پاسخ به این سؤال که آیا پرسش دربارۀ سابقه بیماری در خانواده یا داشتن فرد عقب‌مانده در قایل طرف مقابل پیش از ازدواج درست است یا در شمار حریم خصوصی افراد نیز بیان می‌کند: در واقع وظیفه هر فرد است که در چنین رابطه‌ای خودش این موضوعات را پس از جلسه دوم و سوم آشنایی مطرح کند. و نیازی نیست که شما پرسش کنید. اگر با کسی برخورد کردید که شخصیت شفافی ندارد یا ممکن است از طرح چنین مسائلی خجالت بکشد و ترجیح دهد در مراحل آخر و در صمیمیت چنین موضوعاتی را مطرح کند، در چنین شرایطی بهتر است گفت‌وگو را از خود شروع کنید و برای مثال بگویید

پدر من فشار خون بالا دارد یا مادر من ۵۰ سالگی دیابت نوع ۲ گرفت و البته گاهی هم قندش افت می‌کند یا من چشم‌مان ضعیف است و اگر می‌بینی عینک نمی‌زنم، به این سبب است که لنز دارم. یا برای مثال برادر من پس از شنیدن خبر فوت پدرم دچار تشنج شد پس از آن هم هرازگاهی دچار حملات صرع می‌شود و به‌نظرم آمد که لازم است تو این مسائل را بدانی؛ در خانواده شما هم چنین چیزهایی وجود دارد که تو فکر کنی باید به من بگویی؟ در واقع شیوه مطرح کردن موضوعات بسیار مهم است و اینکه بتوانیم به دیگران این احساس آرامش را بدهیم که آنها هم از مسائل خود و خانواده‌شان بدون پنهان‌کاری سخن بگویند.